

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten

Utbetalning av garantipension inom EES och i Schweiz samt i Förenade kungariket, S2021/08121

Pensionsmyndigheten har inga synpunkter på förslaget att till och med den 31 december 2022 förlänga de tillfälliga bestämmelserna om utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension till personer som innan oktober 2022 haft rätt till dessa förmåner och som är bosatta inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket.

Pensionsmyndigheten anser att det är erforderligt att regeringen ger myndigheten ett särskilt uppdrag om att påbörja förberedelser med anledning av förslaget.

Pensionsmyndigheten lämnar följande kommentarer med anledning av promemorian.

Period av förlängning

Pensionsmyndigheten har i tidigare remissvar¹ instämt i förslagen om fortsatt utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension i avvaktan på att eventuell ny lagstiftning kring dessa förmåner utformas. Myndigheten har även framfört att perioderna av förlängning borde vara längre, framförallt för att skapa förutsägbarhet för pensionärer och pensionssparare, men även för att myndigheten ska ha tillräckligt med tid för att administrera eventuella indragningar av förmån till personer bosatta inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket.

I nu aktuell promemoria anges att avsikten med regleringen avseende utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom EES och i Schweiz hela tiden har varit att denna ska vara tillfällig och inte kvarstå för det fall permanent ändring av regleringen av grundskyddet i den allmänna pensionen görs. Eftersom nuvarande reglering om garantipension och garantipension till omställningspension inte bedöms kunna förändras i närtid föreslås dels att möjligheten att nybevilja de aktuella förmånerna upphör vid utgången av september 2022, dels att de pensionärer som har rätt att få sådana förmåner utbetalda vid bosättning inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket har fortsatt rätt till utbetalning till och med december 2022. Den rättsliga grunden för att fortsatt betala ut förmånerna upphör således från och med januari 2023.

¹ Pensionsmyndighetens dnr VER 2018–152 (S2018/02703/SF), VER 2019–113 (S2019/01306/SF), VER 2020–293 (S2020/05371/SF) och VER 2021–311 (S2021/05323/SF).

Utifrån formuleringarna i promemorian bedömer Pensionsmyndigheten att det troligen inte kommer att bli aktuellt med ytterligare förlängningar av den s.k. exporten efter år 2022, se t.ex. s. 20 f., och att myndigheten kommer att behöva vidta erforderliga administrativa åtgärder för att kunna fatta nya beslut som avser tid från och med januari 2023. Det underlättar dock för handläggningen att indragningen sker just vid ett årsskifte.

Behov av förberedelser på Pensionsmyndigheten inför årsskiftet 2022/2023

Konsekvenserna av förslaget – att garantipension och garantipension till omställningspension inte längre avses kunna lämnas till personer bosatta inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket efter den 31 december 2022 – leder till att Pensionsmyndigheten inom en snar framtid kommer att behöva förbereda inför detta samt påbörja informationsinsatser i förhållande pensionärer och pensionssparare, för att dessa ska ha möjlighet att planera inför denna förändring. Den information som myndigheten till följd av förslaget behöver nå ut med kan få betydelse för personers ekonomi och bosättningsförhållanden. Denna information kan i sin tur leda till ställningstaganden hos pensionärer och pensionssparare i dessa frågor innan det är klarlagt hur rättsläget blir efter år 2022. Vidare är det fråga om grundskyddsförmåner, dvs. förmåner som fungerar som en utfyllnad för de personer som har en låg eller ingen inkomstgrundad pension, och således fråga om en skyddsvärd grupp.

Pensionsmyndigheten kan behöva påbörja informationsinsatser innan en eventuell proposition lämnas och under alla omständigheter innan det är klarlagt att riksdagen har beslutat lagändringar i anledning av en proposition i ämnet. Mot angiven bakgrund och med tanke på de konsekvenser förslaget får för berörda pensionärer och pensionssparare anser Pensionsmyndigheten att det erfordras ett särskilt uppdrag från regeringen att förbereda för indragning av förmån.

Administrativa konsekvenser av förslaget

Pensionsmyndigheten instämmer i det som anges i promemorian; att förslaget att inte nybevilja garantipension och garantipension till omställningspension från och med oktober 2022 kan innebära viss administrativ förändring för myndigheten. Den administration som Pensionsmyndigheten i huvudsak behöver planera för kopplar dock till indragning av förmåner i samband med att de tillfälliga bestämmelserna upphör. I promemorian uppskattas antalet personer som påverkas av förslaget till cirka 46 000 personer bosatta inom EES och i Schweiz samt 1 900 personer bosatta i Förenade kungariket. Pensionsmyndigheten kan bekräfta att uppskattningen är korrekt. Därutöver berörs dock även personer som bor inom EES, i Schweiz eller i Förenade kungariket som har rätt till garantipension eller garantipension till omställningspension, men där förmånernas storlek uppgår till 0 kronor. Dessa personer har rätt till och är försäkrade för förmånerna men beloppet reduceras till 0 kronor till följd av för höga övriga inkomster, dvs. de uppfyller de grundläggande förutsättningarna för förmånerna även om dessa för tillfället uppgår till 0 kronor. Vid de årliga omräkningarna prövas alltså om de har rätt till förmånerna med något belopp. Pensionsmyndigheten uppskattar att antalet personer i den senare kategorin uppgår till cirka 47 000 personer. Totalt rör det sig således om ca 100 000 personer som berörs av förslaget och vars ärenden Pensionsmyndigheten behöver hantera i något avseende.

Pensionsmyndighetens administration och kostnader kommer att öka. Detta innefattar bland annat utredning och handläggning av indragningsärenden, besvara telefonsamtal och e-post, porto samt ett ökat antal omprövnings- och överklagandeärenden. Därtill föranleder förslaget en kommunikationsinsats till pensionärer och pensionssparare samt viss IT-utveckling. Kostnaderna uppskattas sammantaget till cirka 60 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten kommer att ange och utveckla dessa kostnader i kommande budgetunderlag. Om anspråket inte tillmötesgår i form av ökat anslag får detta påverka på andra delar av verksamheten. Det kan dock nämnas att en konsekvens av förslaget är att myndigheten på sikt inte behöver utreda bosättning, försäkringstid m.m. för personer bosatta inom EES, i Schweiz och i Förenade kungariket, något som är resurskrävande.

Pensionsmyndigheten bedömer att tiden fram till den 1 januari 2023 visserligen är tillräcklig för att handlägga ärenden med anledning av förslaget, men detta arbete kommer att behöva hanteras som en särskild insats i ett redan ansträngt produktionsläge. Det är inte möjligt att rekrytera personal i den omfattning som handläggningen kommer att kräva, utan på kort sikt blir det istället fråga om omprioriteringar, på bekostnad av andra delar av myndighetens verksamhet.

Pensionsmyndigheten måste initiera informationsinsatsen avseende föreslagna regelförändringar under första halvåret 2022 för att därefter påbörja kommunikering till enskilda om indragning av garantipension och garantipension till omställningspension under perioden augusti – september 2022. Utredningen i de enskilda ärendena kommer att avse fråga om svensk försäkringstillhörighet, men myndigheten torde även komma att få flera ansökningar om att förmånerna ska fortsätta att lämnas på grund av att det skulle vara uppenbart oskäligt att dra in förmånerna enligt 5 kap. 18 § socialförsäkringsbalken, den s.k. dispensregeln.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Daniel Barr efter föredragning av verksamhetsutvecklare Kristin Paulsson. I beredningen av ärendet har enhetscheferna Martina Irving och Kent Larsson, jurist Naomi Zemack och controller Daniel Oscarsson deltagit. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Kajsa Möller, Lena Aronsson, Ole Settergren, Magnus Rodin, Erik Fransson, Bengt Blomberg och Carl-Magnus Löfström deltagit.

Daniel Barr

Kristin Paulsson